

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СЛОВАЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДНИЧИХ НАУК (ЧЕХІЯ)
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПСЬКУ (ПОЛЬЩА)**

Міжнародна науково-практична конференція

**АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА:
ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ**

Сучасний розвиток ветеринарної медицини

2 жовтня 2025 року

Біла Церква

2025

УДК 636.09'06

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шуст О.А., д-р екон. наук, ректор.
Варченко О.М., д-р екон. наук.
Недашківський В.М., д-р с.-г. наук.
Димань Т.М., д-р с.-г. наук.
Краютієне І., доктор.
Мамедова К.Х., д-р філософії.
Власенко С.А., д-р вет. наук.
Козій Н.В., канд. вет. наук.
Василенко О.І., д-р філософії.
Комарова Н.В., д-р філософії.
Мостипан О.В., відповідальний секретар.

Відповідальна за випуск – **Мостипан О.В.**, начальник редакційно-видавничого відділу.

Сучасний розвиток ветеринарної медицини: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 2 жовтня 2025 р. Білоцерківський НАУ. 78 с.

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Відповідальність за зміст поданих матеріалів та точність наведених даних несуть автори.

©БНАУ

У всіх тварин, що були задіяні у експерименті виявляли статеву охоту (ознаки прояву потенційного лібідо) кнуром-пробником, а в кінці експерименту проводили вибіркового забій свинок, за якого відбирали яєчники для гістологічного аналізу.

За результату проведених досліджень встановили, що з 20 свинок 1 групи (доза 4 мл/гол) після стимуляції у 5-місячному віці перша статеві охота проявилася у 14, у другій групі (за дози 6 мл/гол) – у семи тварин відповідно. Варто зазначити, що за гістологічного дослідження яєчників у свинок 2 групи у багатьох тварин реєструвалися кістозні переродження фолікулів, а серед свинок 1 групи таких тварин не було.

Реакція статевої системи свинок у 6-місячному віці на аналогічну стимуляцію була іншою. Так, із 20 свинок 4 групи (доза 4 мл/гол) потенційне лібідо виділялося у 18 (90 %) тварин, з яких у 6 за період спостережень статеві охота реєструвалася двічі. У 5 групі (доза 6 мл/гол) ці показники відповідно становили 10 (50 %) і 2 (10 %), а в контрольній 4 (20 %) і 0 (0 %). Однак і в цьому випадку в свинок, яких обробляли препаратом у дозі 6 мл/гол, також зустрічалася кістозна гіперплазія фолікулів. Варто зазначити, що у більшості свинок, що зазнавали стимуляції перше потенційне лібідо, на відміну від тварин контрольної групи, проявлялося у перші 10 діб після обробки.

Менш ефективною виявилася стимуляція свинок ФСГ. Так, за час спостереження із свинок 1 групи (доза 3 мг/гол) проявило статеві охоту 7 тварин, а у свинок 2 групи (доза 5 мг/гол) – 6.

У свинок 3 (доза 3 мкг/гол) і 4 (доза 5 мг/гол) групи потенційне лібідо було виражено відповідно у 9 та 11 тварин. У контрольних групах (3 та 6 групи) ці показники відповідно становили 5 (25 %) і 6 (30 %). У той же час за введення ФСГ статеві дозрівання у більшості свинок відбувалося в першу добу після обробки гормонами, а у контрольних тварин цей процес значно „розтягувався”. Можна припустити, що відносно низька ефективність препарату ФСГ за стимуляції ремонтних свинок пов’язана з неправильним підбором оптимальної його дози, або індивідуальними особливостями тварин.

Таким чином, результати проведених експериментів показали, що у нестатевозрілих свинок у 6-місячному віці, порівняно з 5-місячними тваринами, статеві система більш „чутлива” до екзогенних гормонів, тому, використовуючи в цей час дозовану стимуляцію гонадотропними препаратами, зокрема СЕРГОН ПГ, можна домогтися прискорення статевого дозрівання і скорочення періоду становлення репродуктивної функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабань О. Патологія молочної залози у свиноматок. Прибуткове свинарство. 2014. № 1. С. 100–103.
2. Використання мікроелементів тканинами молочної залози свиноматок з різними типами вищої нервової діяльності за 21-у добу лактації / Камбур М. Д. та ін. Аграрний вісник Причорномор’я. 2013. Вип. 68. С. 108–113.
3. Гнатюк О., Костюк О. Період лактації: як поліпшити апетит та кондицію свиноматок. Пропозиція. 2014. № 3. С. 199–201.
4. Джон Карр. Контроль здоров’я свиноматок. Прибуткове свинарство. 2014. № 5. С. 96–98.
5. Інтенсивність використання свиноматок за сучасних технологій /М.І. Харенко та ін. Вісник СНАУ. 2013. Вип. 2 (32). С. 138–142.

Секція 4. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ, СУЧАСНІ ЦИФРОВІ ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ, ЛІКУВАННЯ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ВНУТРІШНЬОЇ ПАТОЛОГІЇ Й РОЗЛАДІВ ПОВЕДІНКИ ТВАРИН І ПТИЦІ

УДК 619:639.122:612.015.6

МЕЛЬНИК А.Ю., канд. вет. наук, **ДУБІН О.М.**, канд. вет. наук, **САКАРА В.С.**, д-р філософії, **БЛІК Б.П.**, асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

А- ТА Е-ВІТАМІННИЙ МЕТАБОЛІЗМ У ФАЗАНІВ МИСЛИВСЬКИХ ПОРІД ЗА ВИКОРИСТАННЯ ПРЕПАРАТУ РОСТ

У роботі представлено результати дослідження впливу вітамінного препарату «РОСТ» на стан А- та Е-вітамінного обміну в організмі фазанів мисливських порід. На основі аналізу біохімічних показників крові

обґрунтовано доцільність застосування даного препарату для оптимізації метаболізму жиророзчинних вітамінів.

Ключові слова: *Phasianus colchicus*, ретинол, токоферол, метаболізм, профілактика, сироватка крові, жиророзчинні вітаміни, препарат «РОСТ».

MELNYK A., candidate of veterinary sciences, **DUBIN O.**, candidate of veterinary sciences, **SAKARA V.**, PhD, **BILYK B.**, assistant

A- AND E-VITAMIN METABOLISM IN HUNTING BREEDS OF PHEASANTS WHEN USING THE PREPARATION ROST

The paper presents the results of a study on the effect of the vitamin preparation “ROST” on the state of A- and E-vitamin metabolism in the body of hunting pheasants. Based on the analysis of blood biochemical parameters, the expediency of using this preparation to optimize the metabolism of fat-soluble vitamins is justified.

Keywords: *Phasianus colchicus*, retinol, tocopherol, metabolism, prevention, blood serum, fat-soluble vitamins, «ROST» supplement.

Успішне розведення мисливських фазанів (*Phasianus colchicus*) залежить від фізіологічного стану поголів'я, де ключову роль відіграє збалансованість раціону за вітамінами [1]. Особливо важливими для підтримки гомеостазу, імунної відповіді та продуктивності є жиророзчинні вітаміни А та Е [2].

Вітамін А є критично важливим для регуляції диференціації епітеліальних клітин, забезпечуючи бар'єрну функцію слизових оболонок респіраторних, травних та репродуктивних органів [3]. Його дефіцит призводить до патологічної плоскоклітинної метаболізації, що відкриває шлях для вторинних інфекцій, та негативно впливає на зір, імунну систему (активність Т- та В-лімфоцитів) і репродукцію, спричиняючи накопичення уратів у нирках [4, 5].

Вітамін Е діє як основний ліпідорозчинний антиоксидант, захищаючи клітинні мембрани від вільнорадикального окислення, що особливо важливо в умовах стресу [6]. Він працює синергічно з селеном, який входить до складу ферменту глутатіонпероксидази [7]. Недостатність токоферолу спричиняє енцефаломалію та м'язову дистрофію, тоді як його адекватний рівень підтримує фертильність та імунну функцію [6, 8].

В умовах вольєрного утримання, стрес та фізіологічні навантаження (ріст, яйцекладка) значно підвищують потребу у вітамінах А та Е, яку стандартні раціони не завжди можуть компенсувати. Це обґрунтовує застосування цільових вітамінних комплексів, як-от препарат «РОСТ», що містить ретинол, холекальциферол й токоферол. Такі препарати забезпечують швидку корекцію вітамінного статусу, оптимізують антиоксидантний захист та підтримують метаболічні процеси, що підтверджується позитивним впливом на продуктивні показники фазанів [2]. Отже, використання збалансованих вітамінних комплексів є ефективною стратегією для підтримки здоров'я та реалізації генетичного потенціалу фазанів у напівінтенсивних умовах розведення.

Дослідження проводили протягом 2025 року на базі Науково-дослідного інституту внутрішніх хвороб тварин Білоцерківського НАУ та Музею Живої природи флори і фауни «Олександрія». Об'єктом дослідження слугували 24 голови фазанів віком 157–186 діб, яких методом аналогів було розділено на три групи: контрольну та дві дослідні, по 8 голів у кожній.

Птиці усіх груп утримувалися в однакових умовах та отримували стандартний комбікорм, збалансований за основними поживними речовинами відповідно до потреб виду. Поголів'ю 1-ї та 2-ї дослідних груп додатково до основного раціону випоювали вітамінний препарат «РОСТ» у дозах 1 та 2 мл/л питної води відповідно. Схема застосування передбачала два курси: перший курс тривав 7 діб, після чого була тижнева перерва, а потім проводили другий 7-добовий курс випоювання.

Для оцінки ефективності препарату проводили комплексне клінічне обстеження птиці до початку експерименту та після кожного курсу застосування препарату. Біохімічний аналіз сироватки крові та визначення вмісту вітамінів А і Е у печінці проводили на 11-ту (168-

добового віку) та 25-ту добу (182-добового віку) дослідження.

Результати досліджень та їх обговорення. На початку експерименту, за результатами клінічного дослідження, встановлено, що фазани всіх груп були рухливими, активними та мали добру вгодованість, із середньою масою тіла в межах 900–1100 г. Птиця характеризувалася міцним кістяком та фізіологічним станом видимих слизових оболонок. Середня температура тіла становила $41,2 \pm 1,1$ °C. Однак у контрольній групі у трьох фазанів (37,5 %) спостерігався комплексний прояв ознак, що можуть вказувати на субклінічну вітамінну недостатність, а саме, поєднаний перебіг кон'юнктивіту, скуйовдженість пір'я та ознаки перозу. У дослідних групах аналогічні симптоми відмічали лише в однієї особини в кожній групі (12,5 %).

Після першого курсу застосування препарату «РОСТ» (на 11-ту добу дослідження) було виявлено позитивну динаміку в біохімічних показниках вітамінного обміну. У фазанів першої дослідної групи, які отримували 1 мл препарату, концентрація ретинолу в сироватці крові вірогідно збільшилась на 18,1 % ($p < 0,05$) і становила в середньому $64,2 \pm 2,8$ мкг/100 мл, порівняно з контрольною групою, де цей показник складав $54,4 \pm 2,6$ мкг/100 мл. У птиці другої дослідної групи, яка отримувала подвійну дозу, підвищення вмісту ретинолу було ще більш вираженим (+25,2 %, $p < 0,05$), досягаючи рівня $68,1 \pm 5,7$ мкг/100 мл. Депонування вітаміну А у печінці на 11-ту добу дослідження також було вірогідно більшим у другій дослідній групі, становлячи $52,9 \pm 3,7$ мкг/г ($p < 0,05$), тоді як у контролі цей показник дорівнював $37,0 \pm 3,3$ мкг/г.

Дослідження вмісту вітаміну Е показало, що його концентрація в сироватці крові була вірогідно вищою (+19,1 %; $p < 0,05$) у птиці першої дослідної групи ($0,77 \pm 0,04$ мг/100 мл) порівняно з контролем ($0,65 \pm 0,04$ мг/100 мл). У фазанів другої дослідної групи вміст токоферолу мав закономірну тенденцію до збільшення і становив $0,82 \pm 0,08$ мг/100 мл (+26,2 %).

Після другого курсу вживання препарату (на 25-ту добу дослідження) клінічний стан птиці в дослідних групах значно покращився. У всіх фазанів 1-ї та 2-ї груп зникли симптоми А-вітамінної недостатності, покращився стан та блиск оперення. Натомість у контрольній групі у 37,5 % поголів'я (3 голови) все ще відмічали ознаки кон'юнктивіту та скуйовдженість пір'я.

Вітамінний обмін у фазанів на 25-ту добу, порівняно з даними на 11-ту добу, зазнав подальших змін. Вміст ретинолу вірогідно збільшувався лише у сироватці крові фазанів 2-ї дослідної групи, складаючи $75,2 \pm 5,1$ мкг/100 мл (+21,1 %; $p < 0,05$), порівняно з контролем ($62,1 \pm 3,5$ мкг/100 мл). Також вірогідно більшим (у 1,45 раза; $p < 0,05$) було депонування ретинолу в печінці у 2-й дослідній групі, де його вміст складав $55,1 \pm 5,2$ мкг/г (у контролі – $38,0 \pm 3,2$ мкг/г). Вміст вітаміну Е у сироватці крові птиці обох дослідних груп був вірогідно вищим, ніж у контролі ($0,74 \pm 0,04$ мг/100 мл), і становив $0,87 \pm 0,04$ мг/100 мл у першій та $0,92 \pm 0,07$ мг/100 мл у другій дослідній групі ($p < 0,05$), що свідчить про ефективність препарату в корекції Е-вітамінного обміну.

Таким чином, результати проведеного дослідження демонструють, що застосування комплексного вітамінного препарату «РОСТ» з питною водою є ефективним заходом для корекції та профілактики А- та Е-вітамінної недостатності за вирощування фазанів. Встановлено дозозалежний ефект препарату, де вища доза (2 мл/л) забезпечувала більш виражене та стабільне підвищення вмісту ретинолу в сироватці крові та його депонування в печінці, що є особливо важливим для птиці старшого віку. Покращення клінічного стану та біохімічних показників в дослідних групах підтверджує доцільність використання даного препарату для покращення здоров'я та загального стану фазанів, що утримуються в умовах, наближених до природних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Biesiada-Drzazga B., Osińska E. A Review on Nutritional Requirements of Pheasant (*Phasianus colchicus* L.). *World's Poultry Science Journal*. 2019. Vol. 75. No 4. P. 645–654.
2. Milisavljević D., Marinković D., Aleksić N. The effect of different levels of vitamins A, D3 and E and their combination on the performance of pheasants. *Acta Veterinaria (Beograd)*. 2011. Vol. 61. No 2–3. P. 229–239.
3. Zielińska M., Ostoj-Chrzastowska A., Płaczkowska S. The Role of Vitamin A in the Immune System of

Poultry—A Review. Animals (Basel). 2023. Vol. 13. No 15. Art. 2489.

4. Vitamin A Deficiency. MSD Veterinary Manual. URL:<https://www.msdsvetmanual.com/poultry/nutrition-and-management-poultry/vitamin-a-deficiency-in-poultry> (дата звернення: 13.09.2025).

5. Lauridsen C. Vitamin E in poultry nutrition. CAB Reviews: Perspectives in Agriculture, Veterinary Science, Nutrition and Natural Resources. 2019. Vol. 14. No 41. P. 1–10.

6. Vitamin E Deficiency. MSD Veterinary Manual. URL:<https://www.msdsvetmanual.com/poultry/nutrition-and-management-poultry/vitamin-e-deficiency-in-poultry> (дата звернення: 13.09.2025).

7. Surai P. F. Selenium in poultry nutrition and health. Avian Biology Research. 2018. Vol. 11. No 2. P. 73–94.

8. Kobus-Cisowska J., Szymanowska-Powalowska D., Szczepaniak O. Oxidative Stress in Poultry: The Role of Antioxidants, Including a Special Focus on Edible Flower Extracts. Antioxidants (Basel). 2023. Vol. 12. No 6. Art. 1262.

УДК 636.2.053.09:351.779:005

ВОВКОТРУБ Н.В., канд. вет. наук, **ХАРЧЕНКО А.В.**, канд. вет. наук, **САМОРАЙ М.М.**, канд. біол. наук, **БІЛИК Б.П.**, асистент, **ГРИЦАЙ В.В.**, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ МЕНЕДЖМЕНТУ ЗДОРОВ'Я ТЕЛЯТ РАНЬОГО ВІКУ: ПРИХОВАНІ РИЗИКИ ТА НЕБЕЗПЕКИ

У роботі проаналізовано систему менеджменту вирощування та збереження здоров'я телят у господарстві. Встановлено, що недотримання регламентованих протоколів випоювання молозива, зокрема температурного режиму та частоти згодовування, а також відсутність належного контролю його якості, призводять до обмеженого надходження імуноглобулінів та зумовлюють високий ризик розвитку аліментарної диспепсії.

Ключові слова: молодняк ВРХ, менеджмент вирощування, протокол випоювання, фактори захисту, аліментарна диспепсія, збереженість телят.

VOVKOTRUB N.V., candidate of veterinary sciences, **KHARCHENKO A.V.**, candidate of veterinary sciences, **SAMORAY M.M.**, candidate of biological sciences, **BILYK B.P.**, assistant, **HRYTSAI V.V.**, assistant
Bila Tserkva national agrarian university

ANALYSIS OF HEALTH MANAGEMENT OF EARLY-AGE CALVES: HIDDEN RISKS AND DANGERS

The paper analyses the system of calf rearing and health maintenance on the farm. It has been established that failure to comply with regulated protocols for feeding colostrum, in particular temperature control and feeding frequency, as well as the lack of proper quality control, lead to limited intake of immunoglobulins and cause a high risk of developing alimentary dyspepsia.

Keywords: young cattle, rearing management, feeding protocol, protective factors, alimentary dyspepsia, calf survival.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку тваринництва в Україні є підвищення продуктивності та життєздатності молодняку великої рогатої худоби. Особливо важливим у цьому контексті є забезпечення здоров'я телят у перші тижні життя, адже саме цей період є критичним щодо формування імунної системи, адаптації до умов утримання та загального росту організму [1-3]. Однією з найпоширеніших патологій у новонароджених телят залишається аліментарна диспепсія – порушення травлення, пов'язане з незбалансованим годівлею, змінами мікрофлори кишечника та недостатньою адаптацією до нових кормів [4]. У більшості випадків її причинами є помилки в годівлі, пізнє або недостатнє випоювання молозивом, використання неякісних замінників, різкі зміни в раціоні, а також інфекційні чинники [5]. Суттєвий вплив мають і несприятливі умови утримання, стреси, недотримання зоогігієнічних вимог.

Метою роботи було провести моніторинг процесів управління під час вирощування молодняку великої рогатої худоби від народження до зняття з випойки для вчасної ідентифікації можливих ризиків і загроз задля прогнозування та оцінки їх впливу на